

**Taivassalon kunnan
elinkeinopoliittinen ohjelma
vuosille 2013–2016**

Esipuhe

Pääministeri Vanhasen II hallituksen ulkoministeri Alexander Stubb asetti syyskuussa 2008 Suomen maabrändin kehittämisvaltuuskunnan, jonka tehtävänä oli luoda Suomelle strategia, joka saa maailman kääntymään puoleemme entistä useammin. Brändityön tavoitteena on edistää maamme taloutta, matkailua ja kansainvälistä asemaa. Ja tehdä Suomesta parempi paikka elää, asua ja tehdä työtä. Syntyi Tehtävä Suomelle –raportti.

Me Taivassalossa tarvitsemme samanlaisen tehtävän. Tehtävän Taivassalolle. Strategia, joka edistää oman kuntamme taloutta ja elinkeinoja. Tehtävä Taivassalolle –työn tavoitteena on tehdä Taivassalosta parempi paikka elää, asua ja tehdä työtä. Strategia ei muodostu pelkästään yhdestä tekijästä, vaan se on osa-alueittensa muodostama kokonaisuus, jonka toteuttamiseksi vaaditaan sekä kunnan, yritysten että kuntalaisten panosta

Elinkeinoihin liittyvien tehtävien tavoitteena on huolehtia Taivassalon yrittäjyysilmapiiristä ja yritysten kehittymismahdollisuuksista. Yrittäjyysilmapiiri muodostuu kunnan, yritysten ja yrityspalveluorganisaatioiden avoimesta kumppanuudesta ja aktiivisesta toiminnasta yritysten hyväksi.

Kaksiosainen elinkeino-ohjelma on laadittu yhteistyössä elinkeinoelämää edustavien järjestöjen ja sidosryhmien kanssa. Asiakirjan osa 1 selkeyttää ja täsmentää paikallishallinnon ja elinkeinoelämän rooleja. Peruslähtökohtana on, että kunta luo puitteet ja elinkeinoelämä tekee ratkaisunsa liiketaloudellisin perustein. Tässä kerrotaan paikallisen julkishallinnon arvot ja linjaukset elinkeinoelämän kehittämisen pohjaksi.

Elinkeino-ohjelman osa 2 on Tehtävä Taivassalolle. Se sisältää suuren määrän ehdotuksia yhteisen Taivassalon kehittämiseksi. Kehittämisehdotusten toteutumiseksi tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä, joiden suunnittelussa ja toteuttamisessa kaikkien osapuolten, kunnan, yrittäjien ja kuntalaisten osallistuminen on tärkeää.

Elinkeino-ohjelmaa laadittaessa tehtiin kysely taivassalolaisille yrittäjille sekä haastateltiin viranhaltijoita, yrittäjiä ja yhdistysten edustajia. Kiitos kunnanjohtaja Vesa Rantala, kunnanhallituksen puheenjohtaja Birgitta Tommila-Kaivola, rehtori-sivistystoimenjohtaja Esa Pirkola, lehtori Antti Talja, kirjasto-kulttuurisihteeri Pirjo Hyövelä, Taivassalon Yrittäjien puheenjohtaja Kari Ahonen, MTK-Taivassalon puheenjohtaja Hannu Heinonen, maaseutuasiamies Henna-Maija Vesola, Varsinais-Suomen Liiton maakuntainsinööri Tapio Tuhkanen, kaikki kyselyyn vastanneet yrittäjät ja kaikki muut arvokkaita kommentteja antaneet.

SISÄLTÖ

1 Kunnan tehtävä elinkeinopolitiikan edistäjänä	3
1.1 Toiminta-ajatus	3
1.2 Visio	3
1.3 Toiminta-ajatuksen ja vision toteuttaminen, elinkeinopolitiikan toimintaperiaatteet	3
2 Nykytilan kuvaus	3
2.1 Elinkeino- ja väestörakenne	4
Elinkeinot, yritykset, työvoima	4
Väestö	5
2.2 Infrastrukturi	5
2.3 Palvelurakenne	5
2.4 Kunta-analyysi	6
3 Elinkeinopolitiikan toteuttaminen	8
3.1 Yhteistyö ja verkottuminen	8
Kunta ja elinkeinojen kehittäminen	8
Yhteydet yrittäjiin ja yrittäjäjärjestöön	8
3.2 Elinkeinoelämän kehittäminen	9
Yritysilmastot	9
Tontti- ja toimitilapolitiikka	9
Koulutus ja yrittäjyyskasvatus	9
Julkiset hankinnat	9
Kuntamarkkinointi	10
Viestintä ja liikenne	10
Uudet liiketoimintamahdollisuudet	10
3.3 Elinkeinotuet	11
3.4 Elinkeinopolitiikan resurssit	11
Yritysneuvonta	11
Budjetointi	12
Käytännön elinkeinoasioiden päätöksenteko	12
Elinkeino-ohjelmatyön ylläpito ja tiedotus	12
4 Suunnitelmien ja päätösten yritysvaikutusten arviointi	12
5 Elinkeinopolitiikan toimenpiteet	13
Asukasluvun kasvattaminen	13
Uusien yritysten saaminen Taivassaloon	14
Toimivien yritysten toiminnan varmistaminen	14
6 Yhteenveto	15

1 KUNNAN TEHTÄVÄ ELINKEINOPOLITIIKAN EDISTÄJÄNÄ

1.1 TOIMINTA-AJATUS

Taivassalon kunnan rooli elinkeinopolitiikassa on paikalliseen osaamiseen ja yrittäjyyteen perustuvan yritystoiminnan kehittäminen, yritysten toimintaedellytysten parantaminen sekä uusien asukkaiden, yritysten ja työpaikkojen saaminen kuntaan.

1.2 VISIO

Kunnanvaltuusto määritteli joulukuussa 2011 kunnan toiminta-ajatuksen ja tulevaisuudenkuvan, jonka mukaan kunta järjestää asukkaidensa peruspalvelut kohtuullisin kustannuksin. Kunnan tehtävänä on tarjota kuntalaisille turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö järjestämällä perusvoimien vaatimat peruspalvelut.

1.3 TOIMINTA-AJATUKSEN JA VISION TOTEUTTAMINEN, ELINKEINOPOLITIIKAN TOIMINTAPERIAATTEET

Kunta luo monipuoliset toimintaedellytykset yritystoiminnalle kunnassa. Kunta edistää yrittäjyyttä ja pitää yritysilmapiiriä avoimena ja luottamuksellisena säännöllisin kokoontumisoin yhdessä yrittäjien kanssa. Yrityksiä kohdellaan tasapuolisesti. Uusien ja aloittavien yritysten ohella huomioidaan myös jo kunnassa ennestään toimivat yritykset ja tuetaan sekä edistetään myös niiden toimintaedellytyksiä. Mahdollisuuksien mukaan käytetään hankinnoissa paikallisten yritysten ja yrittäjien tuotteita ja palveluita.

Tonttitarjontaan, sekä liike- että asuintonttien osalta, varataan alueita hyvien liikenneyhteyksien varrelta. Kustavintien hyvää liikenteellistä sijaintia käytetään hyväksi yritystonttien osalta. Tonttitarjonta on laadukasta ja tarjontaa tulee olla monipuolisesti, sekä isoja että pieniä tontteja. Asuin- ja yritystontteja kaavoitetaan myös yksityisten maanomistajien maille. Kunnallistekniikan, nykyaikaiset tietoliikenneyhteydet mukaan lukien, tulee olla yrittäjien tarpeiden mukaiset.

2 NYKYTILAN KUVAUS

Taivassalon kunta sijaitsee Varsinais-Suomen maakunnassa saaristomeren rannalla. Kunnan kokonaispinta-ala on 218 km², josta maata 140 km² ja merivettä 76 km². Taivassalosta on matkaa Turkuun n. 50 km ja Helsinkiin 200 km.

2.1 ELINKEINO- JA VÄESTÖRAKENNE

ELINKEINOT, YRITYKSET, TYÖVOIMA

Taivassalon elinkeinorakenteessa suurin osuus on taulukon 1 (kappaleessa mainitut taulukot ovat liitteessä 1) mukaan palveluilla, lähes 60% Taivassalossa asuvasta työllisestä työvoimasta saa elantonsa palveluelinkeinoista. Alkutuotannon osuus on ennen 2000-luvun alkua vähentynyt rajusti, mutta nyt viimeisen viiden vuoden aikana pysynyt suurin piirtein ennallaan n.15 % tasossa. Jalostuselinkeino, johon kuuluu mm. teollisuus ja rakentaminen, tuottavat elinkeinon neljäsosalle taivassalolaisista.

Verrattaessa Taivassalon elinkeinorakennetta muihin Vakka-Suomen kuntiin (taulukko 2) on alkutuotannon osuus toiseksi suurin. Koko maan elinkeinorakenteeseen verrattuna alkutuotanto on merkittävän iso elinkeino paikkakunnalla.

Tilastokeskuksen mukaan yritystoimipaikkojen lukumäärä 2010 on 219 kpl (liite 3). Taulukko 3 osoittaa Taivassalossa olevan paljon yrityksiä ja niiden olevan liikevaihdoltaan muihin kuntiin verrattuna. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä 31.12.2010 oli 481 kpl ja kunnassa asuvien työssäkäyvien lukumäärä 695.

Kunnan alueella olevien työpaikkojen määrä suhteessa kunnassa asuvien työssäkäyvien lukumäärään eli työpaikkaomavaraisuusaste on 69,2%, joka taulukon 4 mukaan on Vakka-Suomen alueen kuntien toiseksi alhaisin. Kunnan alueella olevien työpaikkojen määrän muutostrendi on pitkään ollut laskusuuntainen. Taivassalon kunta kuuluu työssäkäynti- ja asiointiliikenteessä Turun talousalueeseen.

Kunnan työttömyys- ja työllisyysaste vuosina 2000-2010 on seurannut taulukon 5 mukaisesti valtakunnallista tasoa vaikka muutokset ovat olleet selvästi jyrkempiä. Valtakunnallista muutosta jyrkemmät muutokset työttömyysasteessa johtunevat koko Varsinais-Suomen tilanteesta, jossa suurten teollisuustyönantajien toimet työpaikkojen määrässä vaikuttavat laajasti kaikkiin maakunnan kuntien tilanteeseen.

Pendelöinnillä (sukkuloinnilla) tarkoitetaan työssäkäyntiä oman asuinalueen ulkopuolella.

Lähtöpendelöinti: Koko työllisestä työvoimasta laskettuna Turussa käy 15 % ja Uudessakaupungissa 7 % työvoimasta töissä. 64 % kunnan ulkopuolella käyvistä työvoimasta käy töissä Turun työssäkäyntialueella

Tulopendelöinti: Taivassalossa oman kunnan ulkopuolelta työssäkäyvistä tulee 15 % Kustavista, Vehmaalta 22 %, Udestakaupungista 21 % ja Turun seutukunnan alueelta 39 %.

VÄESTÖ

Taivassalon kunnan asukasluku on ollut 1980-luvulta lähtien hitaassa laskusuunnassa (taulukko 6). Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestömäärän lasku pysähtyy ja asukasluku vakiintuu nykyisen n. 1700 asukkaan tasolle. Väestön ikärakennetta kuvataan väestöpyramidein (taulukko 7). Taivassalon kunnan väestön ikäjakautuma on voimakkaasti vanhusvoittoinen, jolloin pyramidin yläosa korostuu. Tilastokeskuksen ennusteissa kehitys jatkuu samaan suuntaan ja pyramidin painopiste siirtyy entistä ylemmäs eli ikäihmisten osuus väestöstä jatkaa kasvuaan.

2.2 INFRASTRUKTUURI

Taivassalon kuntaa halkoo länsi-itäsuunnassa Raisio-Vuosnainen -maantie 192, joka on seudullinen maantie ja etelä-pohjoinen suunnassa Hakkenpää-Unaja (Rauma) maantie 196. Turkuun on matkaa parhaimmillaan alle 40 kilometriä. Kunnassa on kaksi satamaa, Hakkenpää ja Tuomarainen. Palotoimesta vastaa Turun kaupunki. Taivassalossa toimii VPK.

Kunnan alueella on saatavilla puhelinyhteyden kautta toimiva laajakaistayhteys, jonka toimittaa Vakka-Suomen Puhelin Oy.

Asemakaavoitetut omakotitontit ovat myynnissä Marttilan alueella. Vaunukallion alue on kaavoitettu ja kunnallistekniikan suunnittelukustannusarvio on valmis. Yrittäjätien alueella on teollisuustontteja. Vuokra-asunnoista vastaa Taivassalon Vuokratalot Oy.

Vesi- ja viemäriverkosto on toteutettu asemakaavoitetulla alueella. Vesijohtoverkkoa on rakennettu myös haja-asutusalueelle. Kunnassa on vesi- ja jätevesiosuuskuntia. Tekninen toimi hoitaa rakennusvalvonnan, vesi- ja viemäriliittymät, kaavatiet, kunnan yleiset alueet sekä kunnan kiinteistöt.

2.3 PALVELURAKENNE

Taivassalon kunnan tuottamat ja järjestämät peruspalvelut ovat hyvällä tasolla. Palveluihin on investoitu ja investoidaan peruskorjaamalla Karhulan koulu ja rakentamalla sinne uudet tilat kirjastolle sekä uuden liikuntahallin rakentamisella.

Kunnassa sijaitsee peruskoulu, luokat 1-9. Kustavin kunnan kanssa yhteinen yläkoulu muuttaa peruskorjattuun Taivassalon yhtenäiskouluun v.2014. Uusi liikuntahalli koulun läheisyyteen valmistuu 2014. Keskiasteen koulutuspalvelut haetaan Mynämäestä, Uudestakaupungista, Turusta tai Raisiosta. Muuta koulutusta ja vapaa-ajan harrastetoimintaa tarjoaa Vakka-Suomen kansalaisopisto ja Vakka-Suomen musiikkiopisto. Esiopetusta annetaan päiväkotikiikupöijussa.

Kunnan peruspalvelutoimi tarjoaa lastenpäivähoitopalvelut päiväkotihoidona tai perhepäivähoitona. Taivassalo on mukana perusterveydenhuollon palvelut järjestävässä yhteistoiminta-alueessa. Uusikaupunki vastaa ympäristönsuojelusta. Taivassalossa on oma terveysasema, jossa on hammashoito- ja neuvola- ja lääkärin vastaanottopalvelut. Toimintakeskus Messi on Taivassalon kunnan päivä- ja työtoiminnan toimintakeskus. Palvelukeskus Poijussa on tilat palvelukeskukselle, palveluasunnoille ja pienryhmäkodille.

Vapaa-aika- ja nuorisopalvelut järjestetään yhteistyössä Vehmaan kunnan kanssa. Taivassalossa on aktiivista seura- ja yhdistystoimintaa kaikenikäisille. Kunnassa on kirjasto, joka kuuluu varsinaissuomalaisten kirjastojen yhteiseen Vaski-kirjastojärjestelmään. Kirjasto saa kokonaan uudet tilat uudistetusta yhtenäiskoulusta.

2.4 KUNTA-ANALYYSI

SWOT –analyysissä arvioidaan kunnan vahvuuksia (Strengths), heikkouksia (Weaknesses), mahdollisuuksia (Opportunities) ja uhkia (Threats).

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> - Sijainti Turun työssäkäyntialueella - Monipuolinen luonto: saaristo - Monipuoliset taidot: kädentaidot, kalastus - Saariston kulttuuriperintö - Osataan puolustaa omaa ”Galliaa” - Lapsilla hyvät kasvuolosuhteet ja hyvä opetus - Kunnalliset palvelut - Hyvät kulkuyhteydet - Uusi yhtenäiskoulu - Uusi liikuntahalli - Oma terveyskeskus ja neuvolapalvelut - Kouluilla, päiväkodeissa ja palvelutalossa omat valmistuskeittiöt ja lähiruokaa - maaseutumainen ympäristö - hyvä kirjasto 	<ul style="list-style-type: none"> - Ikääntyminen - Pitkäjänteisyys puuttuu, ideoita ei viedä loppuun asti - Nuorten poismuutto - Kyräily ja hitaus - Ei haeta ideoita ulkopuolelta - Peruselinkeinojen heikentyminen: kalastus, maanviljely - Kireä talous, resurssien puute - vuokra-asuntojen puute - keskustan liiketilojen autoituminen - kireä verotus - julkisten liikenneyhteyksien (bussivuorojen) heikkeneminen
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> - Muuttoliike ja uudet asukkaat - Matkailijat; matkailu - Etätyö - Vapaa-ajan asukkaat - Kulttuuri 	<ul style="list-style-type: none"> - EU -hallinnon ja byrokratian uhka: maatalouden tuen loppuminen - Viranomais määräykset ja rajoitteet: veneily, merenkulku, terveys, kalatuotteiden jatkojalostus

<ul style="list-style-type: none"> - Hyvät palvelut - Yhteistyökyky - Kustavintie ja sen 40000 vuosittaista kulkijaa - luonto ja luomu / erikoisviljely - luova yrittäjyys - yrittäjyyden muodonmuutos - matkailun kehittäminen - työssäkäyntialueen kehitys - Kuntailmeen kehittäminen - Merellisyys - Hakkenpää - kuntarakenneuudistus - ulkomaalaisten (virolaisten?) tulo kuntaan? - Erikoisviljely: tyrni ja marjat 	<ul style="list-style-type: none"> - Meren rehevöityminen - Väestön väheneminen - Palvelujen väheneminen - kuntarakenneuudistus - liikenneinfrastruktuurin heikkeneminen
--	---

Taivassalon selkeitä vahvuuksia ovat sijainti saaristossa hyvien liikenneyhteyksien varrella ja maa- ja kalatalousalan sekä kiviteollisuuden vahva asema elinkeinorakenteessa. Kunnassa on runsaat 2000 vapaa-ajan asuntoa, joiden asukkaat varsinkin kesäaikaan vilkastuttavat Taivassalon elämää. Kustavintiellä Taivassalon läpi kulkee vuosittain 40000 matkailijaa Vuosnaisiin, todelliseen lukuun on vielä lisättävä muu vapaa-ajanasuntoliikenne ja lomamatkailu. Matkailussa, kalastuksessa ja maataloudessa on erittäin paljon kasvupotentiaalia ja työllistymismahdollisuuksia.

Väestön ikääntyminen ja palvelutarpeen kasvu aiheuttaa kunnalle suurimmat haasteet. Huoltosuhde nousee ja aiheuttaa veronkorotustarpeita ja/tai menoleikkauksia. Kunnallisten palveluiden järjestäminen ja yritysten työvoiman saanti heikentyy, jos eläköityvien tilalle ei saada uusia ammattitaitoisia työntekijöitä. Yritystoiminta ja sen myötä kunnan palvelutarjonta vähenee, jos yrittäjän luopuessa yrityksestään ei toiminnalle ole jatkajaa. Kylät autioituvat, kun vanhukset muuttavat keskustaan palvelujen äärelle ja talot jäävät tyhjilleen. Todellisuudessa Taivassalon tulevaisuudenkuva näyttää onneksi paljon valoisammalta.

Taivassalon elinvoimaisuuden ja taloudellisen kannattavuuden säilyttämiseksi on ensiarvoisen tärkeää saada kuntaan uusia asukkaita, erityisesti lapsiperheitä, löytää yrityksille jatkajia, saada kuntaan uusia yrityksiä ja varmistaa osaavan työvoiman saatavuus. Tehdyt suuret investoinnit (yhtenäiskoulu, liikuntahalli, kalatalousinvestoinnit) ja aktiivisen elinkeinopolitiikan jatkaminen ja toteuttaminen antavat erinomaiset edellytykset Taivassalolle menestyä jatkossakin.

3 ELINKEINOPOLITIIKAN TOTEUTTAMINEN

3.1 YHTEISTYÖ JA VERKOTTUMINEN

KUNTA JA ELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN

Yritys- ja elinkeinoneuvonta on keskitetty Ukipolikseen, jonka osakas kunta on. Ukipolis Oy toimii kehittämissyhtiönä yhteistyössä alueen muiden neuvontaorganisaatioiden kanssa. Ukipolis hallinnoi kehittämishankkeita ja vastaa tukirahoitusneuvonnasta. Ukipolis tarjoaa lisäksi maaseudun elinkeinoneuvontaa maatilatalouden harjoittajille ja osaamisalaan kuuluvat myös projektinhallinta sekä yritysten kansainvälistymissuunnitelmat. Kunnanjohtaja toimii yhdyshenkilönä, ja vastaa kunnanhallituksen alaisuudessa kuntakohtaisista hankkeista ja yhteydenpidosta kunnassa toimiviin yrityksiin ja paikallisiin elinkeinoelämän yhdistyksiin ja järjestöihin.

Kuntien yhteisen maaseutuhallinnon hoitaa v.2013 alusta Vehmaa. Maaseutuasiamiehen palvelut jatkuvat toistaiseksi ennallaan.

Leader+ -yhteisöaloiteohjelmassa Taivassalo kuuluu Samassa Veneessä –yhdistykseen, jonka ohjelmakausi päättyy v.2013 lopussa. Turun saariston kunnat harjoittavat myös muita yhteistyötä ja yhteistä edunvalvontaa. Taivassalon kunta on mukana Vakka-Suomen Kalastuspuisto 2008–2013-ohjelmassa, josta myönnetään avustuksia mm. elinkeinokalatalouden kehittämiseen.

YHTEYDET YRITTÄJIIN JA YRITTÄJÄJÄRJESTÖÖN

Kunnalla ja yrittäjäyhdistyksellä on yhteinen elinkeinopoliittinen työryhmä, jossa on kunnasta ja yrittäjäyhdistyksestä kummastakin kolme edustajaa. Kunta myöntää vuosittain kunnan yrittäjäpalkinnon ansioituneelle yrittäjälle. Kunta ja yrittäjät järjestävät yhdessä yrittäjien aamukahvittelaisuuksia. Kunta ylläpitää vuoropuhelua ja tekee aktiivista yhteistyötä yritysten ja muiden elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Kunta suhtautuu myönteisesti ja rakentavasti yrityksiltä ja elinkeinoelämän piiristä tuleviin yhteistyötarjouksiin ja osallistuu hankkeisiin, joissa on mukana taivassalolaisia yrittäjiä.

3.2 ELINKEINOELÄMÄN KEHITTÄMINEN

YRITYSILMASTO

Kunnassa ei ole omaa yritysilmapiirikyselyä. Yrittäjäjärjestön jäsenille on vuosittain yritysilmastokysely, johon yrittäjäjärjestön tulee kannustaa jäsenistöään vastaamaan.

Ohjelmaa laadittaessa yrittäjille tehdyssä kyselyssä moni vastaaja esitti huolensa kuntaan ensi kertaa yhteyttä ottavan saamasta palvelusta. Kunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota henkilöstönsä, viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tietojen ajantasaisuuteen ja palvelualltiuteen yhteydenotoissa.

TONTTI- JA TOIMITILAPOLITIikka

Kunta tarjoaa elinkeinoelämälle ja yrityksille edullisesti teollisuus- ja liiketontteja sekä kaavoittaa maata elinkeinoelämän tarpeisiin. Tonttikustannuksissa huomioidaan tapauskohtaisesti työllisyysvaikutukset. Edelliseen kohtaan viitaten esim. tonttiedusteluihin vastattaessa on pyrittävä aina tarjoamaan sopivaa tai ainakin sopivinta tilaa tai tonttia ja pyrittävä kaikin tavoin selvittämään kysyjän tarve ja etsittävä siihen ratkaisu.

KOULUTUS JA YRITTÄJYYSKASVATUS

Yrittäjyhdistys tukee hallituksensa hyväksymiä Varsinais-Suomen yrittäjien ja muiden kouluttajien järjestämiin koulutuksiin osallistujia. Yrittäjyhdistys voi järjestää myös paikallisesti koulutuksia yrittäjien tarpeisiin. Kunta on Turun kauppakamarin jäsen ja mahdollistaa yrittäjien osallistumisen Turun kauppakamarin järjestämiin koulutuksiin osallistumisen jäsenhinnalla.

Yrittäjyyskasvatus on osana peruskoulujen opetussuunnitelmaa. Yhteistyötä yrittäjyhdistysten kanssa on ollut satunnaisesti. Yläkoulun oppilaat suorittavat työelämään tutustumisjaksot pääosin omissa kotikunnissaan.

JULKISET HANKINNAT

Kunta on mukana hankintayhteistyössä Turun kaupungin hankinta- ja logistiikkakeskuksen kanssa. Kunta käyttää mahdollisuuksien mukaan hankinnoissaan paikallisten yritysten ja yrittäjien tuotteita. Tarjouspyyntö- ja käsittelyasiakirjojen sisältöön kiinnitetään enemmän huomiota ja hankintamenettelyä kehitetään yhdessä yrittäjien ja Suomen Kuntaliiton ohjeiden pohjalta. Kunta tukee toiminnallaan myös mahdollisten markkinoille tulevien yksityisten palvelutuottajien toimintaedellytyksiä.

KUNTAMARKKINOINTI

Jokainen kuntalainen ja yritys ovat kunnan markkinoijia. Maineen hallinnassa kunnallinen päätöksenteko ja siitä tiedottaminen ja yritysten toiminta ovat tärkeässä asemassa. Kunta osallistuu aiheellisiksi katsomilleen messuille ja antaa mahdollisuuden yrityksille tulla esittäytymään kunnan järjestämille osastoille, esim. matkamessuilla. Yrittäjien tulisi aktiivisesti hyödyntää tarjottuja mahdollisuuksia ja esitellä itse parhaina asiantuntijoina omaa toimintaansa.

VIESTINTÄ JA LIIKENNE

Elinkeinoelämää tukeva tie – ja tietoliikenneverkko on pidettävä ajanmukaisessa kunnossa. Kunta on mukana Varsinais-Suomen liiton Laajakaista kaikille 2015 –hankkeessa. Hankkeen rahoitus on muuttumassa ja sen toteutuminen aikataulussaan on epävarmaa. Nopein ja varmin tapa saada tulevaisuuden tarpeita vastaava nopea valokuituyhteys Taivassaloon on, että sekä yritykset, kotitaloudet ja kesäasukkaat ilmaisevat kiinnostuksensa yhteyden saamiseen. Nopean internetyhteyden saaminen on keskeisen tärkeä asia kunnan vetovoimaisuuden kannalta, sillä se myötävaikuttaa uuden yritystoiminnan, asukasmäärän ja etätyön kasvuun olennaisesti.

Yhteysalusliikenteen jatkuminen ainakin kesäaikaan Hakkenpäästä Teersaloon on varmistettava ja aikatauluista ja niiden tiedottamisesta on huolehdittava.

UUDET LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUDET

Taivassalossa on upea saaristo, mahtavia kallioita, louhoksia, silmäkantamattomiin merta, metsää ja peltoja, kartanoita ja mökkejä, hiljaisuutta ja rauhallisuutta, monipuolista lähiruokaa ja takuutuoretta kalaa. Ikiaikainen asutus, Kuninkaallinen Suuri Postitie, 1300-luvun harmaakivikirkko, Viiasten kartanomuseo, merenkulun ja kalastuksen pitkät perinteet ja saaristolaiskulttturi ovat mahtavia vetovoimatekijöitä. Näistä lähtökohdista on mahdollista luoda paljon uudenlaista liiketoimintaa elämys- ja luontomatkailun saralla. Palvelujen tarjoamiseksi tarvitaan yrittäjiä tuottamaan majoitus-, ruokailu-, kalastus-, sukellus- ja kiipeilypalveluja, kulttuuri- ja hyvinvointipalveluja jne, vain mielikuvitus on rajana uusien liiketoimintaidoideiden kehittämisessä. Palvelujen tuottajien on toimittava yhteistyössä, yksi hoitaa markkinointia, toinen huolehtii ruokapalveluista, kolmas majoituksesta, neljäs kalastusretkestä, viides kulttuuripainotteisesta ohjelmasta ja kuudes kuljetuksista. Kalatalouden esiselvitysraportissa (Sirkku Ojanperä, 2011) on laajasti esitelty kalastusmatkailun mahdollisuuksia ja Hakkenpään alueen kehittämisideoita. Raportti on luettavissa kunnan kotisivuilla osoitteessa [http://www.taivassalo.fi/tiedostot/Kalatalouden esiselvitys.pdf](http://www.taivassalo.fi/tiedostot/Kalatalouden_esiselvitys.pdf).

3.3 ELINKEINOTUET

Kunta ei ole riskirahoittaja, eikä tue yrityksiä taloudellisesti esim. lainoin tai takauksin. Yritysten liiketaloudellinen kannattavuus on yritysten oma asia. Valtuuston toimintaperiaatteena on ollut, ettei yksityistä yritystä lainoiteta eikä yrityksen ottamia lainoja taata. Niin ikään yritysten suora avustaminen perustuu harkintaan. Yrityksiä tuetaan erilaisten toimintaedellytysten kautta, mm. kaavoituksella ja kunnallistekniikan rakentamisella yritystonteille. Kunnan myymien tonttien hintataso pidetään edullisena, jolla periaatteella tuetaan elinkeinoelämää.

Sallisen väitöskirjan 2007 mukaan (<http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-6867-4>) kunnan vapaaehtoista elinkeinopolitiikkaa koskevat oikeudelliset reunaehdot ovat lisääntyneet. Kuntalain lisäksi huomioon on otettava perustuslaki, hallintolaki, yhdenvertaisuuslaki, hankintasäännökset, kilpailunrajoitussäännökset ja valtioneuvoston päätökset. Euroopan unionin jäsenyys on vaikuttanut oikeudellisten reunaehtojen lisääntymiseen, sillä jäsenyyden vuoksi hankintasäännökset ja kilpailunrajoitussäännökset on saatettu Suomessa voimaan ja valtioneuvoston päätökset ovat osa oikeusjärjestystä.

Lähtökohtaisesti kunta voi edelleen tukea yksittäisiä yrityksiä, jotta niiden toiminta jatkuisi kunnan alueella. Huomattavimman muutoksen elinkeinopolitiikan keinoihin liittyvissä oikeudellisissa reunaehdoissa ovat aiheuttaneet Euroopan unionin valtioneuvoston päätökset, jotka vaikuttavat siihen, miten ja missä laajuudessa kunnat voivat tukea tai avustaa yrityksiä. Lisäksi Euroopan unionin sijoittautumisoikeuden kautta kunta ei saa syrjiä muiden jäsenvaltioiden elinkeinonharjoittajia siten, että niiden sijoittautuminen kunnan alueelle vaarantuu. Kansallisessa lainsäädännössä yhdenvertaisuuden periaate on korostunut perustuslain ja yhdenvertaisuuslain myötä. Kaikkia yrityksiä olisi kohdeltava tasapuolisesti ja ketään ei saisi suosia ilman hyväksyttäviä perusteita. Kunnan olisi myös vältettävä yritysten kanssa sellaisia toimenpiteitä, jotka voisivat vaarantaa toisen yrityksen toiminnan kunnan alueella.

3.4 ELINKEINOPOLITIIKAN RESURSSIT

YRITYSNEUVONTA

Kunnassa yritysneuvonnasta vastaa kunnanhallituksen alaisena kunnanjohtaja. Käytännössä yritysneuvonta on keskitetty Ukipolikseen. Kunnan kotisivulla olevasta YritysTulkista saa apua yrityksen perustamisessa, yrityksen hallintoon ja talouteen, markkinointiin sekä myyntiin liittyvissä asioissa. Apua kunnasta saa, kunhan sitä pyytää: yhteisten asioiden hoito alkaa yhteydenotosta.

BUDJETOINTI

Kunnan talousarviossa on vuosittain varattu määräraha elinkeinotoimeen. Määrärahasta maksetaan mm. yhteistoimintaosuudet. Kunnan elinkeinopolitiikasta vastaa kunnanhallitus.

KÄYTÄNNÖN ELINKEINOASIOIDEN PÄÄTÖKSENTEKO

Elinkeinoasioiden päätöksenteko tapahtuu kunnanhallituksessa. Yritystontit myy kunnanjohtaja valtuuston ja hallituksen hyväksymin ehdoin. Tonttikauppa voi syntyä vaikkapa heti!

ELINKEINO-OHJELMATYÖN YLLÄPITO JA TIEDOTUS

Elinkeinopoliittinen ohjelma päivitetään kerran valtuustokaudessa. Ohjelma julkaistaan kunnan internet-sivuilla. Elinkeinopoliittinen työryhmä seuraa ohjelman tavoitteiden toteutumista ja suunnittelee toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

4 SUUNNITELMIEN JA PÄÄTÖSTEN YRITYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Kunnan toimielinten päätöksissä otetaan huomioon yritysvaikutukset mahdollisimman laajasti, ja päätöksenteossa vaikutukset paikalliseen yrittäjyyteen aina arvioidaan.

Yritysvaikutusten arvioinnille voidaan asettaa tavoitteiksi:

- Minimoidaan kielteisiä yritysvaikutuksia.
- Maksimoidaan myönteisten vaikutusten hyödyt.
- Syntyy yritysten kannalta johdonmukaista, pitkäjänteistä, läpinäkyvää päätöksentekoa.

Yritysvaikutusten olemassaolo tulee kunnan organisaatiossa tunnistaa läpäisyperiaatteella. Keskeisten viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden tulisi tunnistaa mahdolliset yritysvaikutukset sekä hahmottaa, onko mahdollinen yritysvaikutus merkittävä vai vähäinen, kenen siitä tulisi tietää, ja miten vaikutus huomioidaan päätöksenteossa. Sisäisen tiedonkulun saumattomuus on tässä tärkeää. Ohje yritysvaikutusten arviointiin liitteessä 2.

5 ELINKEINOPOLITIIKAN TOIMENPITEET

Kunnan elinkeinopolitiikan toiminta-ajatuksen mukaan kunnan asukaslukua on kasvatettava, saatava uusia yrityksiä ja työpaikkoja ja jo toimivien yritysten toiminnan jatkuminen on varmistettava. Nämä kolme tavoitetta eivät jää sanahelinäksi tai tyhjiksi lauseiksi elinkeino-ohjelmaan vaan ne pilkotaan pienemmiksi osatavoitteiksi ja konkreettisiksi toimenpiteiksi. Toimenpiteiden suunnittelemisen ja toteuttaminen on kaikkien taivassalolaisten yhteinen tehtävä, Tehtävä Taivassalolle!

ASUKASLUVUN KASVATTAMINEN

Kunnan talouden ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi kunnan asukasluku on saatava nousuun. Paikkakunnalle on houkuteltava ensisijaisesti nuoria pareja ja lapsiperheitä. Perheiden saaminen paikkakunnalle edellyttää työpaikkoja perheen aikuisille, joustavia päivähoitopalveluita lapsille, laadukasta peruskouluopetusta, toimivaa terveydenhoito- ja sekä neuvolapalvelua ja monipuolisia harrastusmahdollisuuksia koko perheelle. Kunnan tekemät investoinnit yhtenäiskoulun rakentamiseen ja uuteen liikuntahalliin tukevat tätä tavoitetta. Kunnan markkinointia on suunnattava lapsiperheille ja tuotava esiin hyvin hoidettuja lapsiperheille tärkeitä asioita. Tavoitteen toteutumista mitataan väestömäärän kehityksellä.

Jo tehtyjä tai olemassa olevia toimenpiteitä tavoitteen toteutumisen edistämiseksi ovat:

- kaksi hyvämaineista päiväkotia
- perhepäivähoidon järjestäminen
- omat valmistuskeittiöt kouluilla ja päiväkodeissa
- oma terveysasema, jossa lääkäri-, hammashoito- ja neuvolapalvelut
- hyvät kirjastopalvelut ja kulttuuritarjonta
- aktiivinen seura- ja yhdistystoiminta
- tervetulo-kirje kuntaan muuttaneille
- kunnan keskusta elävöittäminen kesäisin signaalilipuilla

Keskeisimmät osatavoitteet:

1. Kotiin, maalle, nyt!

Kunnan tontti- ja vuokra-asuntotarjonta näkyväksi, kesäasukkaita kuntalaisiksi ja tyhjät talot asutuiksi

2. Lapsiperheiden paras Taivassalo

Kuntamarkkinoinnin kohdistaminen lapsiperheisiin, lasten- ja nuortenpalvelujen hyvän tason säilyttäminen

3. Mää ole Taivassalost!

Kunnan hyvän palvelutason säilyttäminen, kunnan asioista tiedottaminen, yhteinen Tehtävä Taivassalolle

Osatavoitteiden toimenpiteet ja niiden seuranta ovat Tehtävä Taivassalolle –osiossa.

UUSIEN YRITYSTEN SAAMINEN TAIVASSALOON

Elinkeinopolitiikan on oltava aktiivista uusien yritysten saamiseksi paikkakunnalle. Kunnassa on oltava tarjolla monipuolisia toimitiloja ja tontteja eri tarpeisiin tai kyky järjestää kysyjän tarpeisiin sopivaa tilaa. Kunnan maine yrittäjäystävällisenä paikkakuntana on tärkeä ja sen eteen kunnan ja yrittäjäyhdistyksen on yhdessä aktiivisesti toimittava. Kunnan on huolehdittava yhteistyötahojen kanssa aloittavien yrittäjien tukemisen ja maksuttoman neuvonnan jatkumisesta. Kunnassa on paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia yrityksille ja yrittäjille erityisesti matkailun, kalastuksen ja maatalouden ympärillä. Tavoitteen toteutumista mitataan yritystoimipaikkojen lukumäärällä (ja/tai toimipaikkojen määrällä/1000 asukasta).

Jo tehtyjä tai olemassa olevia toimenpiteitä tavoitteen toteutumisen edistämiseksi ovat:

- osallistuminen hankkeisiin esim. kalatalouden esiselvitys
- Hakkenpään alueen suunnittelun aloittaminen
- Yritystulkki-materiaali kunnan kotisivuilla

Keskeisimmät osatavoitteet:

1. Yrittäjän ystävä

Ammattimainen ja palvelualtis tapa hoitaa asioita ja yhteydenottoja, yrittäjäystävällinen ilmapiiri, aktiivinen yrittäjäyhdistys, avoin yhteydenpito kunnan ja yrittäjien kesken.

2. Tila ja tontti tarpeeseen

Tontti- ja toimitilatarjonta, kunnallistekniikan ja tietoliikenneyhteyksien toimivuuden varmistaminen

3. Ideoita ja innostusta, työtä ja toimeentuloa

Elämys- ja luontomatkailu, kalastus ja kalanjalostus, etä- ja tietotyö

Osatavoitteiden toimenpiteet ja niiden seuranta ovat Tehtävä Taivassalolle –osiossa.

TOIMIVIEN YRITYSTEN TOIMINNAN VARMISTAMINEN

Menestyvä kunta tarvitsee menestyvät yritykset. Menestyvät yritys houkuttelee ympärilleen muita menestyviä yrityksiä. Pk-yritykset ovat välttämättömiä kunnan taloudelle, työllisyydelle ja palvelutarjonnalle. Pienten pk-yritysten varassa elävien kuntien talous- ja työllisyystilanne on vähemmän altis suurille heilahduksille kuin yhteen tai kahteen suureen yritykseen nojaavat kunnat. Jokainen yritys ja yrittäjä ovat Taivassalolle tärkeitä. Siksi on huomioitava myös ikääntymisen haasteet yrittäjäkentässä. Elinkelpoisille yrityksille, joiden toiminta on lakkaamassa jatkajan puuttumisen takia, on koetettava kaikin mahdollisin tavoin löytää keino liiketoiminnan jatkumiselle. Pahimmassa tapauksessa yrityksen lakkauttaminen vie työpaikkoja ja vähentää palvelutarjontaa. Luopumista suunnittelevien yrittäjiä tulisi rohkaista kertomaan tilanteestaan, jotta yrityksen jatkoa voitaisiin tukea. Elinkeinopolitiikan tulee tukea

jo toimivia yrityksiä vähintään yhtä paljon kuin aloittavia ja aloittamista suunnittelevia yrityksiä. Tavoitteen toteutumisen mittareita ovat toimipaikkojen liikevaihto, työpaikkojen määrä ja työpaikkaomavaraisuusaste.

Jo tehtyjä tai olemassa olevia toimenpiteitä tavoitteen toteutumisen edistämiseksi ovat:

- investoinnit Tuomaraisten kalasatamaan
- yrittäjäpalvelujen hankkiminen yhteistyötahoilta esim. Ukipolis
- kunnan ja yrittäjähdistyksen yhteistyö, esim. yritysvierailut
- kunnan ja yrittäjähdistyksen kuntaesitteet ja palveluhakemisto sekä yritysrekisterit
- kunnan myöntämä vuosittainen yrityspalkinto

Keskeisimmät osatavoitteet

1) Yritykselle jatkaja ja jatkajalle yritys

Luopujien ja yrityksen ostamisesta kiinnostuneiden esille saaminen ja yhteen saattaminen

2) Taivassalo on tarpeeksi!

Paikallisten yritysten ja tuottajien tuote- ja palvelutarjonta esiin ja sen hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan sekä kunnan hankinnoissa että yritysten ja yksityisten ostopäätöksissä

3) Me ja muut

Kunnan ja yrittäjien välisen avoimen yhteydenpidon jatkaminen, kunnan oman organisaation sekä yrittäjähdistyksen sisäinen yhteistyö, yhteistyö sidosryhmien ja kumppanien kanssa

Osatavoitteiden toimenpiteet ja niiden seuranta ovat Tehtävä Taivassalolle –osiossa.

6 YHTEENVETO

Taivassalossa on monipuolinen ja vireä elinkeinoelämä, jolle tyypillisiä piirteitä ovat yritysten suuri määrä ja niiden pieni koko. Kunta tukee olemassa olevia yrityksiä ja aloittavia yrityksiä pitämällä avoimella ja luottamuksellisella yhteydenpidolla yrittäjiin ja yrittäjäjärjestöön sekä tarjoamalla nykyaikaisen kunnallistekniikan, tietoliikenneyhteydet mukaan lukien, yrittäjien tarpeita vastaavasti. Kunta tarjoaa asukkailleen hyvälaatuiset ja helposti saatavilla olevat peruspalvelut. Monipuolinen yritys kenttä laajentaa Taivassalon palvelutarjontaa ja keskustaajaman palvelut ovatkin erittäin hyvät.

Kunnan ja koko lähialueen suurin haaste liittyy väestön ikääntymiseen ja siitä seuraavaan asukasmäärän vähenemiseen, työvoimapulaan ja palvelutarjonnan vähenemiseen sekä kuntatalouden että yritysten tilanteen heikkenemisen vuoksi. Kunnan elinvoimaisuuden varmistamiseksi kunnan asukasmäärä, yritysten määrä ja niiden koko on saatava kasvuun. Kunnan tulee tehokkaasti markkinoida Taivassaloa asukkaiden saamiseksi ja kohdentaa markkinointi erityisesti lapsiperheille. Markkinoinnissa tulee hyödyntää lapsiperheille tärkeitä Taivassalossa hyvin hoidettuja asioita.

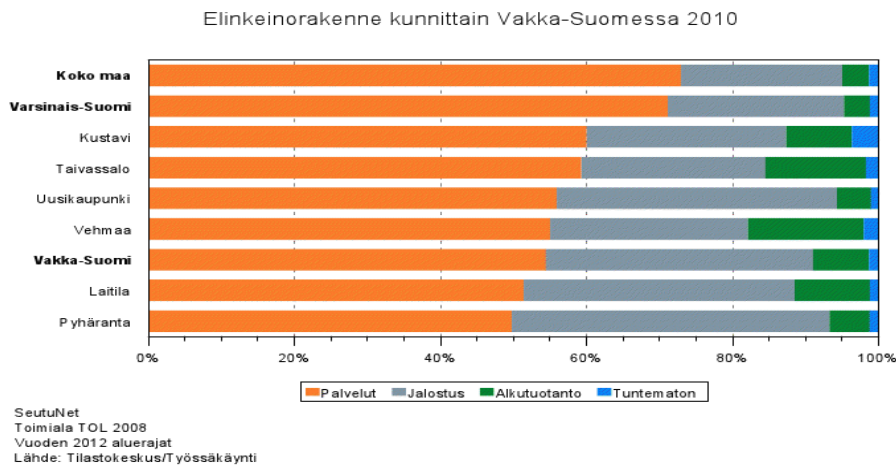
Yrityksille on varattava tontteja ja hyödynnettävä kunnan alueella vapaana olevia toimitiloja. Kunnan erinomainen sijainti kauniissa saaristossa mahtavan luonnon ympäröimänä mahdollistaa elämys- ja luontomatkailualan kehittämisen, joka luo uusia yrityksiä ja työpaikkoja.

Taivassalon tilanne on hyvä. Kunnan vahvuuksia tulee osata hyödyntää tehokkaasti ja kunnan mainetta on saatava parannettua positiiviseen suuntaan. Tavoitteena on oltava, että tulevaisuudessa Taivassalon kuntaa kuvaillaan sanoilla ystävällinen, eloisa ja avoin uusille ihmisille ja ideoille. Kukapa ei haluaisi Taivassalossa elää ja yrittää!

Taulukko 1 Taivassalon kunnan elinkeinorakenne (=alueella asuva työllinen työvoima) vuosina 1995-2010

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2000	1995
alkutuotanto %	14	13	14	15	14	16	19	25
jalostus %	25	26	28	28	28	27	26	24
palvelut %	59	59	57	56	56	55	53	49
muut %	2	2	2	2	2	2	3	3

Taulukko 2 Elinkeinorakenne kunnittain Vakka-Suomessa 2010

Taulukko 3 Toimipaikkojen määrä/1000 asukasta kunnittain Vakka-Suomessa 2010 ja toimipaikkojen liikevaihto k€/henkilöstö kunnittain Vakka-Suomessa 2010

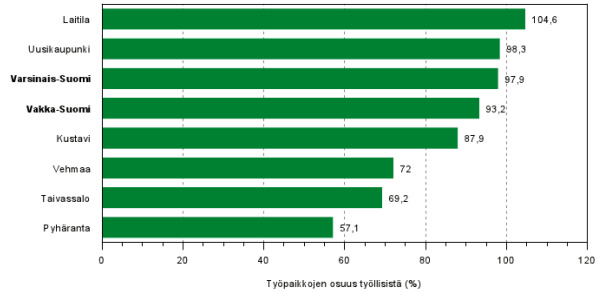

Taulukko 4 Kunnan alueella olevien työpaikkojen määrä v.1995-2010 ja työpaikkaomavaraisuusaste kunnittain Vakka-Suomessa 2010

Vuosi	Kunnan alueella olevien työpaikkojen määrä
2010	481
2009	502
2008	528
2007	554
2006	544
2005	555
2000	573
1995	663

Tilastokeskus

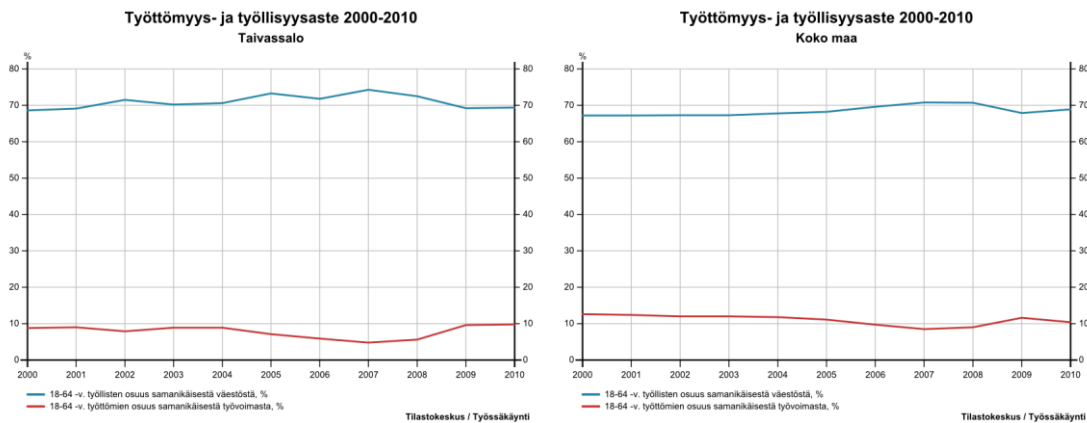
Työpaikkaomavaraisuusaste kunnittain Vakka-Suomessa 2010

Seutuliit
Vuoden 2012 aluerajat
Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäynti

Taulukko 5 Taivassalon ja koko maan työttömyys- ja työllisyysasteet v.2000-2010

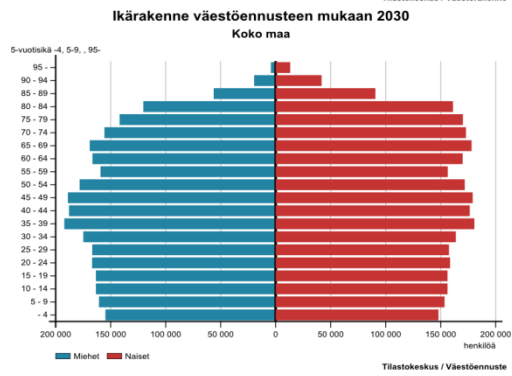
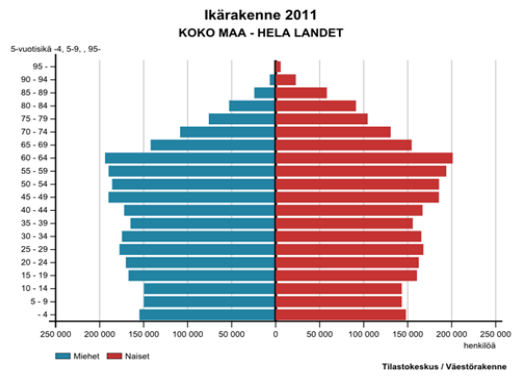
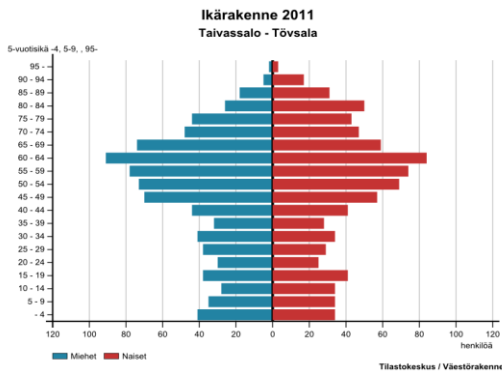

Taulukko 6 Taivassalon kunnan asukasluku 1980-2011 ja ennuste vuosille 2015-2030

1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2015	2020	2025	2030
2 012	2 034	1 976	1 896	1 821	1 742	1 700	1 690	1 674	1 690	1 714	1 732

<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/vaestotietoja/Sivut/default.aspx>

Taulukko 7 Taivassalon ja koko maan väestöpyramidi v.2010 ja ennuste vuodelle 2030
 (Lähde: www.kunnat.net/kuntakuvaajat -palvelu / Tilastokeskuksen tilastot)

Ohjeet yritysvaikutusten arviointiin:

1. Mikäli päätöksellä on merkittävä, suora yritysvaikutus, tulee toimielimen esityslistan tai viranhaltijapäätöksen esittelytekstissä selkeästi kuvata päätöksen vaikutukset yritystoimintaan, sekä miten arviointi on suoritettu.
2. Mikäli päätöksellä on merkittävä sivuvaikutus yritystoimintaan, asia tulee ottaa huomioon valmistelussa. Valmistelija tuo päätösehdotusta esitellessään esiin tärkeät sivuvaikutukset.
3. Mikäli päätöksellä on suora vähäinen yritysvaikutus, se huomioidaan valmistelussa mahdollisuuksien mukaan osana normaalia toimintaa. Erityistä huomiota tulee kuitenkin kiinnittää päätökseen mahdollisesti liittyviin välttämättömiin kielteisiin vaikutuksiin.
4. Mikäli päätöksellä on vain vähäinen sivuvaikutus yritystoimintaan, tuodaan esiin myönteisiä yritysvaikutuksia mahdollisuuksien mukaan. Yritysvaikutusten arvioinnista ei ole tarkoitus tehdä raskasta prosessia, joka edellyttäisi merkittäviä lisäselvityksiä. Kyse on enemmänkin valmistelun ja päätöksenteon kehittämisestä siten, että opitaan tunnistamaan ja karkealla tasolla arvioimaan ja arvottamaan yritysvaikutuksia.

Taivassalo - Tövsala

[Vertaile kuntia](#)
[Muuttujien kuvaukset](#)

		Koko maa
Maapinta-ala, km ² 1.1.2011	140	303 893
Taajama-aste, % 1.1.2011	39,5	84,3

Väestö		
Väkiluku 31.12.2011	1 690	5 401 267
Väkiluvun muutos, % 2010 - 2011	-0,6	0,5
0-14 -vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2011	12,2	16,5
15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2011	60,2	65,4
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä, % 31.12.2011	27,6	18,1
Ruotsinkielisten osuus väestöstä, % 31.12.2011	0,6	5,4
Ulkomaalaisten osuus väestöstä, % 31.12.2011	2,7	3,1
Ruotsinkielisten osuus väestöstä, % 31.12.2011	0,6	5,4
Ulkomaisten kansalaisten osuus väestöstä, % 31.12.2011	2,7	3,4
Kuntien välinen muuttovoitto/-tappio, henkilöä 2011	-1	0
Syntyneiden enemmitys, henkilöä 2011	-13	9 376
Perheiden lukumäärä 31.12.2011	505	1 460 570
Valtionveronalaiset tulot, euroa/tulonsaaja 2010	22 405	25 520
Asuminen		
Asuntokuntien lukumäärä 31.12.2011	815	2 556 068
Vuokra-asunnossa asuvien asuntokuntien osuus, % 31.12.2010	12,3	30,4
Rivi- ja pientaloissa asuvien asuntokuntien osuus asuntokunnista, % 31.12.2011	89,8	54,4
Kesämökkien lukumäärä 31.12.2011	1 930	492 713
Koulutus		
Vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, % 31.12.2010	56,0	67,0
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, % 31.12.2010	15,3	27,8
Työmarkkinat		
Kunnassa olevien työpaikkojen lukumäärä 31.12.2010	481	2 325 679
Työssäkäyvien henkilöiden osuus 18 -74 -vuotiaista, % 31.12.2010	57,7	60,3
Työttömyysaste, % 31.12.2010	9,7	10,3
Kunnassa asuvien työssäkäyvien lukumäärä 31.12.2010	695	2 325 679
Omassa kunnassa työssäkäyvien osuus työssäkäyvistä, % 31.12.2010	52,8	66,6
Alkutuotannon työpaikkojen osuus, % 31.12.2010	17,9	3,7
Jalostuksen työpaikkojen osuus, % 31.12.2010	27,4	22,1
Palvelujen työpaikkojen osuus, % 31.12.2010	52,2	72,9
Muiden toimialojen/toimialaltaan tuntemattomien työpaikkojen osuus, % 31.12.2010	2,5	1,3
Taloudellinen huoltosuhte, työvoiman ulkopuolella tai työttömänä yhtä työllistä kohti 31.12.2010	1,34	1,2
Eläkkeellä olevien osuus väestöstä, % 31.12.2010	33,8	23,8
Yritykset		
Yritystoimipaikkojen lukumäärä 2010	219	348 779